

Synliggör den tysta kunskapen

- stärk elevernas språkliga förmåga

Jenny Edvardsson
frokenje@gmail.com
februari 2025

1

Föreläsningens innehåll

- Avstamp i PISA 2022
- Hur kan undervisningen organiseras så att den stärker elevernas språkliga förmåga?
- Vilka konkreta arbetssätt och metoder kan utveckla elevernas språkliga förmåga parallellt med deras ämneskunskaper?

Stöd i forskning och teori
samt från böckerna

2

Vem är Jenny Edvardsson?

- Ämneslärare svenska, historia, svenska som andraspråk
- Arbetat på yrkesprogram under många år (ämneslärare, förstelärare, rektor)
- Arbetat på yrkeslärarprogrammet vid Högskolan Kristianstad i flera år
- Numera doktorand i pedagogiskt arbete (Vad kan skönlitteratur bidra med i högstadiets no-undervisning?)

3

PISA 2022

- 24 % av alla 15-åringar i Sverige når inte upp till den basnivå i läsning som anses vara grundläggande för fortsatt lärande
 - Skillnader i läsförmåga mellan elever i Sverige allt större
 - Ökad andel svaga läsare i Sverige
 - Svagt läsintresse bland unga

<https://www.skolverket.se/publikationer?id=12177>

PISA
Programme for International Student Assessment
81 länder/regioner deltog

4

Påverkar alla som arbetar på yrkesprogram

- Många elever:
 - kan inte läsa eller förstå innehållet i läroböcker eller andra texter
 - är i behov av stöd för att klara av sin utbildning
 - behöver få hjälp med att komma in i de texter som ska läsas
- Många lärare:
 - behöver planera sin undervisning på andra sätt
 - behöver bygga in stöttning och stödstrukturer i undervisningen
 - behöver hjälpa eleverna in i de texter som ska läsas
 - behöva sätta ord på den tysta kunskapen

Samtidigt är det många elever som saknar förkunskaper eller erfarenheter från det yrke som de ska utbilda sig till.

5

Hur kan undervisningen organiseras
så att den stärker elevernas språkliga
förmåga?

6

Undervisningen behöver byggas upp utifrån...

- Språklig tillgänglighet
 - Translanguaging (transspråkande/korsspråkande), där elevernas olika språk tas tillvara
- Språk- och kunskapsutvecklande förhållningssätt, där både språket och ämnesinnehållet hamnar i fokus

MÅL: Alla elever kan vara språkligt deltagande och delaktiga.

7

Undervisningen behöver vara...

- Språkdidaktiskt hållbar:
 - rika tillfällen till språklig interaktion (att få använda språket på olika sätt)
 - en rik kontext (sätta in i ett sammanhang, utgå från tidigare erfarenheter)
- stödstrukturer

MÅL: Alla elever utvecklar sitt språk och sina ämneskunskaper.

8

Undervisningen behöver...

- Ta sin utgångspunkt i elevernas erfarenheter och förutsättningar
- Byggas upp i steg eller i en process

MÅL: Alla elever kan förstå och göra sig förstådda.

9

Vilka konkreta arbetssätt och metoder kan utveckla elevernas språkliga förmåga parallellt med deras ämneskunskaper?

10

Vi sätter ord på och synliggör den tysta kunskapen

- Genom att modellera (visa och tänka högt)

11

Vi arbetar med stödstrukturer

- Fundera över om/hur du kan stötta istället för att förenkla

12

Tillsammans närmar vi oss texten i läroboken

• Thieves

Undersök textens delar	Vad hittar du? Skriv ner
Titles – Titel	
Headings – Huvudrubriker	
Introduction – Inledning	
Every first sentence – Alla förstameningar	
Visuals – Visuellt material	
Ending – Avslutning	
So what? – Vad vet du nu om texten?	

13

Vi arbetar med tankestöd under läsningen

Läs med pennan i hand:

- Intressant !
- Frågetecken/oklarheter ?
- Vill veta mer om/diskutera vidare ↗

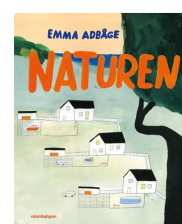
Dela in klassen i smågrupper. Låt grupperna få fördjupa sig i det som de tycker är intressant eller det som är svårt.

14

Vi använder högläsning som metod

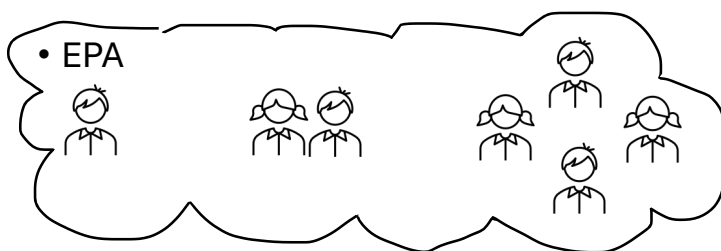
- Högläsning för "deltagare":
 - Låter deltagarna träda in i texten med hjälp av din röst
- Dialogisk högläsning:
 - Läs **med** deltagarna, inte **för** dem
- Högläsning och "tänka högt":
 - Visar hur man själv gör när man läser (inferenser, frågetecken)

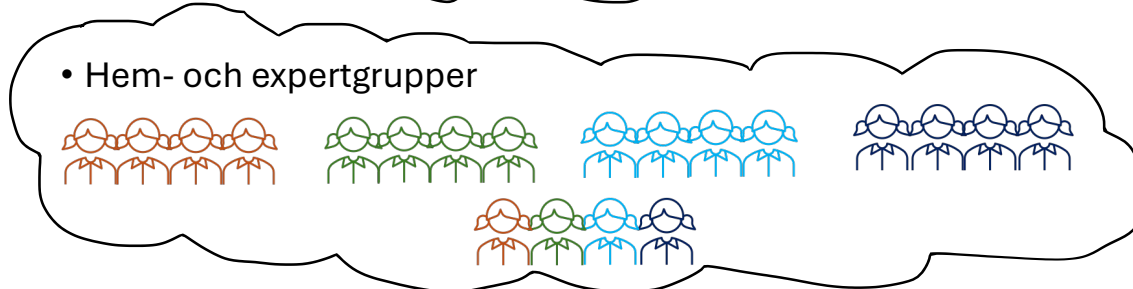
15

Vi använder olika samtalsmodeller

- EPA

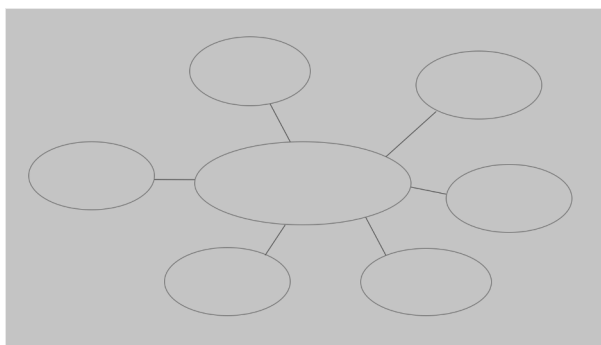
- Hem- och expertgrupper

16

Vi arbetar med tankekartor

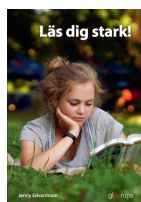
- För att fånga upp innehållet från dagens lektion, från den lästa texten eller från det praktiska momentet – allt för att skapa en gemensam förståelse

17

Vi arbetar med språket

Bokens förklaring samt din egen förklaring	Exempelmeningar
Ordet	
Fakta om eller sådant som är karakteristiskt	Exempel på

Nyckelord	Förklaring
kondensering	s. 43 När ett ämne övergår från gasform till flytande form.
avdunstning	s. 44 Om något flytande blir till ånga utan att först koka.

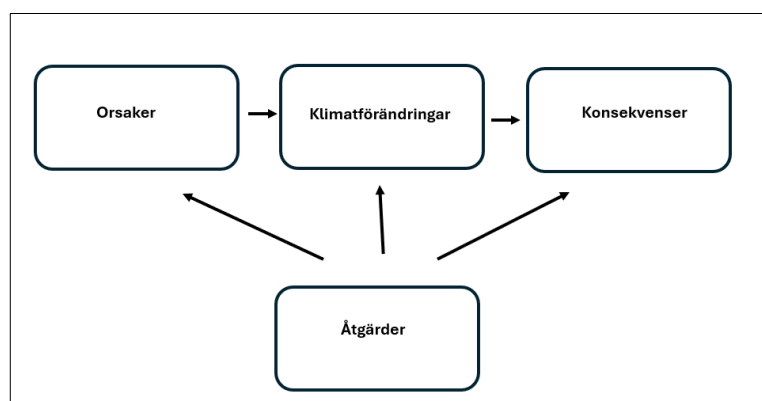
Låt eleverna med stöd av begreppskorten eller listan med nyckelord skriva en sammanfattning.

Låt eleverna muntligt få förklara orden för varandra.

18

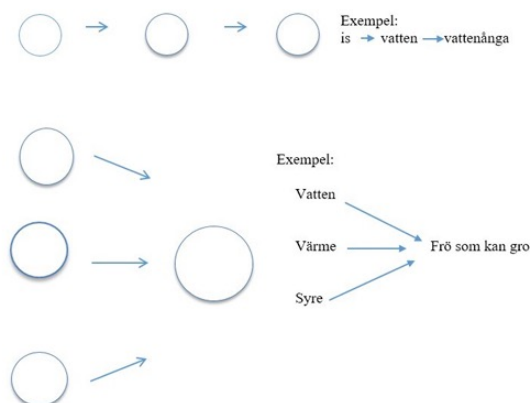
Vi arbetar med modeller för diskussion/ställningstagande

- Individ, grupp, samhälle
- Lokal, regional, nationell, global

19

Vi arbetar med grafiska stödstrukturer såsom orsaksdiagram

20

Vi arbetar tillsammans över ämnesgränserna

- Ämnesövergripande projekt (ex. muntlig presentation svenska/fordon/bygg)
- Tematiska arbetsområden (ex. klimat, miljö)

21

Hör gärna av dig!

- Mobil: 070-2009838
- Epost: frokenje@gmail.com
- Instagram: [@jennypedagog](https://www.instagram.com/jennypedagog)
- Hemsida: www.jennyedvardsson.se
- Boktips på TikTok, <https://www.tiktok.com/@jennypedagog>

22

Frågor?